

Előszállítás-Öreghegy, Bajcsi-hegynek hasonló szabású sárga edényei, melyek Horváth Tibor kimutatása szerint

a nagyszentmiklósi lelet arany edényeivel vannak közelebbi összefüggésben (94. és 98. l.). M. A.

FELJEGYZÉSEK.

Őskori kőszeközök Székesfehérvárról. A szerencsés véletlen két őskori kőszeközrel gyarapította a múzeum székesfehérvári őstörténeti anyagát. Az egyik Potó István földmunkás szolgáltatta be. Taláta a kanális parton ott, ahol a Varga-csatorna kiágazik a Malom-csatornából. Valószínű a csatornából kihányt iszappal kerülhetett a partra, de az sincs kizárva, hogy eredeti helyén volt, mert e tájon, valamint a réttel szomszédos Szeder-utcai kertekben már több őskori lelet került elő. A zöldes fekete kőzetből készült nyélyukas kőbalta hossza 23-5 cm. E mérettel a múzeum legnagyobb e fajta kőszeköze. A másik kőszeközt Mahler Károly, az Ybl Miklós áll. gimnázium tanulója hozta. Ez az Eppinger-féle téglagyár feletti dűlőben került elő. Az alakjuk után gyalukőnek nevezett kőszerszámok közé tartozik. Sajnos, egyik vége letörtött és elkalódott. Hossza 8 cm. (Lt. sz. 10094 és 10095.)

Bronzkori urnatemető Káloz-Belmajor területén. A székesfehérvári múzeumnak Káloz-Belmajor területéről eddig csak római leletei voltak és pedig agyagbögre és tálka. (Lt. sz. 4425-26) Újabban Jófejú számtartó adománya folytan már bronzkori adatokat is szereztünk, melyek a Csiripi-pusztá és Sárkeresztur közti u. n. hetvenes-tablán gazdasági munkálatok közben kerültek felszínre. A leírás szerint a leletek bronzkori urnatemető mellékletei, melyek közül 2 alacsony füles csésze, apró lülű tálka fenékrészlet, csöves-edénytalp és nagy fedőfül került be a múzeumba (Lt. sz. 10154-58.) A Csiripi homokbányában csontvázaikat találták.

Nilus-parti jelenet egy székesfehérvári kőemléken. Nagy Lajos: Aquincumi mumia-temetkezések c. értekezésében (Dissertationes Panno-

nicae Ser. I. Fasc. 4. Bpest. 1935) Pannonia egyiptomi vonatkozású emlékeivel foglalkozva a székesfehérvári püspöki kőtár egyik római kővéről is megemlékszik képe bemutatásával. A kő ábrázolása a Nilus partjára visz el bennünket, mely krokodilusokat, amphorákkal terhelt szamarat, fára menekülő grillust és odaváló növényzetet tár elénk. A faragvány idegenből vett mintakönyv után aquincumi kőfaragó műhelyben készült. (I. m. 28. l. 26. k.)

Középkori oklevelek Székesfehérvárról. A múzeum okiratgyűjteménye újabb gyarapodásában említésre méltó két középkori székesfehérvári okirat. Az egyiknek datuma 1478 aug. 21, tartalma: Székesfehérvár tanácsának bizonyoságlevele arról, hogy Margit asszony, néhai Fekete Mihály özvegye, a fehérvári Szt. Bertalan utcában levő házát a csatnai pálos kolostornak adományozta. A másik III. Béla király oklevele 1193-ból, amellyel a székesfehérvári keresztény lovagokat birtokaikban megerősíti. A helytörténet és magyar nyelvészet szempontjából értékes oklevélnek eredetijét, valamint az előbbiét is a M. Orsz. Levéltár őrzi és azokról készítettett a múzeum fényképeket.

Adatok Székesfehérvár templomairól. Városunk történelmi adattárának értékes gyarapodása azok a cikkek, melyeket Dr. Polgár Iván a Fejérmegyei Napló-ban közölt. E közlemények tárgyai a következők: Szent Peter apostol temploma (F. N. okt 12 és 13), A fehérvári székesegyház keletkezése. (F. N. okt. 27), Különösen időszerű a Szent Jakab templomról szóló közlemény, amely folyamatban levő restaurációnál előkerült gotikus pillérek és ablakkeretek alapján ismerteti, miként történt a mai székesegyháznak az egykor helyén állt középkori temp-

lomból való átépítése és kapta meg jelenlegi barokk külsejét.

Legujabban ugyancsak Dr. Polgár Iván munkája hagyta el a sajtót. „A székesfehérvári bazilika multja“ címen. (Szf. 1936.) Mindazt, amit tudós szorgalom az egykori fényes árpádházi templomunkra vonatkozólag megállapított, amit többszöri ásatások feltártak, a munkában összegyűjtötte, irodalmi vonatkozással ellátta. Műve a későbbi munkák szempontjából elsőrangú fontosságú, mert itt egy helyet találhatni mindent, amit e templomról valaha is irtak.

Fejér megye az Archeologiai Értésítőben. Az Arch. Ért. 1935-ki évfolyamában fejérmegyei vonatkozású közlemények Marosi Arnoldtól: A székesfehérvári muzeum római kocsilelete Kálozról és ezzel együtt Alföldi András a nagylóki, dunapentelei, sárszentmiklósi és egy régebbi kálozkocsi-leletről emlékezik meg ismertette azoknak állatfejes kerékvetőit Paulovits István a „Dionysosi menet (thiasos) c. tanulmányában a dunapentelei, felcsuti római ládaveretek ide tartozó bronz ládavereteit ismerteti és a székesfehérvári muzeum Adonyból származó bronz tükörtokjának Dionysos, Herakles és egy pán alakját ábrázoló domborművét. A tanulmány folytatása az Arch. Ért. 1936-os kötetében Dunapentele és Kajászó-szentpéter szerepelnek dionysosi kőemlékekkel. Ugyanitt Marosi Arnold a székesfehérvári muzeum ősköri csontszigonyáról közöl cikket, Höllrigl Ferenc pedig III. Béla király székesfe-

hérvári sírjából való csipkének képét mutatja be.

Fejérmegyei keresztény ládave-
tek. Nagy Lajos a Pannónia-ban közölt tanulmányában (Keresztény-római ládaveretek Szentendréről, 1936 1—3. füz. 1—21. l.) négy fejérmegyei leletről is megemlékezik. Három Dunapentelelről, egy Lovasberényből származik. A dunapentelei példányok egyikét a mainzi Central-Muzeum őrzi Danielnek az oroszlánok és két fa között álló meztelen alakjával és a kánai csodával. A rajta látható arcképek közül a két szélső meduzafejet ábrázol, a két középső egyike Péter és Pál apostol, másika női arckép. (Hampel: Arch. Ért. 1902, 39. l. 11. k. — Supka: Frühchristliche Kästchenbeschläge aus Ungarn. Röm. Quartalschrift 1913, S. 162, Fig. 1. — Pannónia, 1936 1—3. szám. 8. k.) — A másik dunapentelei lelet a berlini Völkerkunde-Museum tulajdona, mely a jó Pásztor alakja mellett a Constantinus-dinastiára vonatkozó jeleneteket is ábrázol (Pannónia 1936. 13. l. 46. egy. 3) A harmadik darabon, mely a Nemz. Muzeumban van, a keresztény jelenetek mellett Orpheus is jelen van egy lemezkén, melynek sarkában Nagy Constantinus-féle Krisztus monogram és galamb láthatók, de ott találjuk még Jupitert kétszer, Minervát, Mercuriust kétszer, Marst háromszor. — (Supka: I. m. Fig. 2. — Pannónia 1936, 1—3. sz. 9. k.) — A lovasberényi ládaveret Bellerophon ábrázolását említi Nagy Lajos (Pannónia 1936, 1—3. szám 19. l. 16. k.)

Hivatalos tudósítások.

A muzeum közgyűjteményé nyilvánítása. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1936 évi július hó 17-én 10058 1936. III. sz. alatt kelt rendeletével a muzeum-, könyvtár- és levéltárügy némely kérdésének rendezéséről szóló 1929: XI. t.-c. 2. §-ában foglalt rendelkezés értelmében a Fejérmegyei és Székesfehérvári Muzeumot közgyűjteményé nyilvánította.

Elismerés a muzeumnak. A köz-

gyűjtemények Orzz. Főfelügyelősége 1936 július 5-én 60/1936. sz. alatt kelt a székesfehérvári muzeumhoz intézett átirata:

Tekintetes Igazgatóság!

A vezetése alatt álló muzeum 1935 évi működéséről szóló jelentését teljes elismeréssel vettem tudomásul.

A muzeum épületének kibővítésével folyó építkezési munkálatok, a muzeum anyagi helyzetének kedvező